

Țara Noastră

Falimentul unei reforme

Reforma administrativă a guvernului d-lui Iuliu Maniu ar trebui să sărbătorească, — punând chenar de doliu pe frontispiciul unității naționale, — o mică aniversare. S'a împlinit o jumătate de an dela nașterea ei. În răstimpul acesta, prea scurt pentru ca otrava descompunerii să fi pătruns până în sânge, dar destul de lung pentru a simți drept în obraz duhoarea-i înveninată, cu toții am putut să verificăm întreaga înfîndere a răului și să ne declarăm lămurii cu urmările înregistrate până acum.

Ca unii, cari am combătut cu energie noua lege, destinață să bolșevizeze satele, să fărâmițeze autoritatea statului și să reinvie în spiritul public vechile hotare dărâmate, noi nu încercăm nicio surprindere. Singurul lucru pe care, poate, nu l'am prevăzut, îl constituie nota de ridicol desăvârșit, pe care temerarii inovatori au adăugat-o tentativei lor de destrămarea țării.

Într'adevăr, ne-ar fi fost cam greu să profeșim, că numai după câteva luni dela punerea în mișcare a așa numitei descentralizări, oamenii regimului, chemați să realizeze la fața locului dispozițiile reformei, vor recunoaște ei înșiși prostia săvârșită. Avem însă dinaintea ochilor declarațiile publicate de d. Valer Moldovan, noul director ministerial al Ardealului, în gazeta maghiară *Keleti Ujság* din Cluj. Oricum am voi să talmăcim mărturisirea naivului succes al dlui Aurel Dobrescu, n'avem dreptul să-i mutilăm înțelesul. Directoratele provinciale, — zice d. Valer Moldovan în deplină cunoștință de cauză — nu sunt, până acum, decât niște simple birouri de înregis-

trare, sau, mai exact, oficii de mijlocire a intervențiilor pe lângă ministerele din București. Iar guvernatorii, adăugăm noi ca o îndreptățită concluzie, niște samsari mai mult sau mai puțin desinteresați ai petiționarilor din partea locului.

Regionalismul, care, în politică, a reușit prin demagogie să suie treptele cârmuirii, a dat un faliment iremediabil în administrație. Căci a fost foarte comod pentru lătrătorii de răspântie ai întrecerilor electorale să strige dealungul și de-a latul Ardealului, că toate necazurile vieții noastre cotidiane își au obârșia lor în blestemata Capitală balcanică a României întregite. Mai anevoie le-a fost să creieze cadre noi de organizare, care să justifice, printr'o apărare mai eficace a intereselor obștești, formula lor hibridă de autonomiști înversunați. Aștăzi, sunt nevoiți a constata ei cei dintâi, nu numai că n'au izbutit să aducă vreo îmbunătățire pe seama populației din provinciile alipite, dar că au complicat într'un chip atât de inutil funcționarea așezămintelor publice, încât principiul centralizator, împotriva căruia s'au împușcat atâtea cartușe oarbe, a devenit dintr'odată limanul salvator în mijlocul unui obsedant haos oficial!

În schimb, priviți, vă rog, reversul medaliei. Mai întâi, situația imposibilă a orașelor din Ardeal, oferite plocon pe seama minorităților. Apoi, absența oricărui control în gospodăria județelor, plășilor și comunelor, unde toate funcțiunile de conducere au fost sustrate autorității directe a guvernului și transformate, după cea mai autentică rețetă sovietică, în slujbe electivă. Băjbăiala anonimă, și prea adeseori analfabetă, a votului, după ce a produs atâtea confuzii regretabile în politică, iat-o acum instalată, a totputernică și capricioasă, în administrație, punând, unul după altul, pe toți reprezentanții puterii executive sub teroarea demagogiei populare. Dela subprefectul de județ, botezat acum președinte al delegației permanente, până la cel din urmă notar de pe sate, toți trec, de voie sau de nevoie, pe sub furcile caudine ale sufragiului universal, și-și trag soarta la loterie în cuprinsul unei urne de votare...

Iată isprava, pe care-a săvârșit-o, până una alta, reforma administrativă a guvernului d-lui Iuliu Maniu! Și nu s'au arătat încă toate consecințele nefericitei experiențe... Zăpăceala abia a început. Opera de dărăbuire a țării n'a ajuns decât la prima etapă.

A doua etapă va fi inaugurată în puțină vreme. Impărțirea administrativă a României în șapte provincii, după linia granițelor despărțitoare de-altădată, pe care le socoteam șterse pentru todeauna, n'a fost tradusă în fapt, deocamdată, decât prin înființarea celor șapte directorate ministeriale, calificate drept ridicole birouri de înregistrare chiar de unul dintre titularii lor. Urmează, de aici înainte, potrivit dispozițiilor noiei legi, să se constituie și adunarea asociațiilor de județe, având să funcționeze, chipurile numai în ordinea administrativă, ca o veritabilă dietă provincială, în mijlocul căreia bietul guvernator, purtător inofensiv de intervenții la ministerele din București, se va înfățișa ca o jalnică figură decorativă, desbrăcată de atribuții și văduvă de orice prestigiu.

Cu atât mai hotărâte se vor manifesta, deci, în aceste mici parlamente regionale acțiunile împotriva unității statului și de sabotare a intereselor noastre naționale. Minorităților, încă neacomodate cu realitățile stăpânirii românești în provinciile alipite, li se va oferi astfel prilejul cel mai nimerit de a agita, în sânul unui corp deliberativ restrâns, o serie de probleme politice și economice, care în chip firesc vor năzui spre o afirmare tot mai accentuată a revendicărilor de autonomie proprie. Actualii cărmuitori le-au făgăduit la Alba-Iulia dreptul de a se judeca, instrui și administra în limbă proprie, prin indivizi aleși din sânul lor, și le-au garantat o participare proporțională la guvernarea țării. S'ar părea, că cel dintâi pas spre îndeplinirea acestui angajament s'a făcut. Reforma administrativă a guvernului dlui Iuliu Maniu, anihilând prețutindeni principiul conducerii unitare în stat, pune la dispoziția ten-dințelor separatiste un teren prielnic de acțiune, creiând parcă dinadins focare de răspândire a fermentului de descompunere!

Avem, deci, motive temeinice să fim, din zi în zi tot mai îngrijorați. Regionalismul administrativ, practicat orbește de profitorii regionalismului politic, s'a compromis pe toată linia. Dar tocmai această împrejurare ar trebui să dea de gândit celor, cari sunt chemați să păzească, pe de-asupra toanelor imprudente ale sufragiilor mulțimii, suprema necesitate a consolidării patriei. Deplorabila experiență să fie curmată cât nu-i încă târziu.

O reformă a dat faliment. Voim să bancruțeze și țara?

ALEXANDRU HODOȘ

Scrisoare

— Accelaș —

De-atâția ani neîncetat te cânt
Și nu e floare 'n primăveri, drept care
Să nu te-asemuesc — tu însăși floare,
Cum nu mai este alta pe pământ.

Și-atâtea lacrimi pentru tine-am strâns,
C'ași fi putut un râu se fac din plâns...
Dar le-am zăgăzuit ca un avar,
In drumul tău, când vii, să le presar.

Dă-mi mângâerea că m'ai priceput,
Că 'n inimă ți-am deșteptat o strună,
Cu lacrimi și cu cântece 'npreună:
— Intinde-mi macul gurii, să-l sărut!..

II.

Scrisoarea ta în slovă tremurată
Cu tineresc fior când am deschis-o,
Am sărutat-o, pățimaș, odată,
In dorul mâinii albe, care-a scris-o...

In urmele pe rânduri, albăstrii,
Am cunoscut că-s picuri strecurați
Din ochii, care parcă-i văd când scrii,
Ca niște stânjenei înrouați.

De mii de ori scrisoarea ta încep
Și din cuprins atâta doar pricep:
Că 'n fiecare literă din rând
Te văd pe fine, draga mea, plângând!..

Soroca.

D. IOV

Regele Ferdinand

VIII

Regele Ferdinand și Institutul de Istorie Națională din Cluj

Cu prilejul naționalizării Universității din Cluj s'a demonstrat într'o lecțiune inaugurală necesitatea și utilitatea înființării unui institut special, în cadrele acestei Universități, cu menirea de a îndruma și intensifica studiile istorice relative la trecutul Românilor.

La 1 Februarie 1920, Regele Ferdinand inaugurând solemn Universitatea Românească din Cluj, care-i poartă numele, rosti un discurs de înaltă valoare educativă, morală și națională. Pe lângă îndrumările de ordin didactic, adresate profesorilor și studenților de o potrivă, discursul acesta are și valoarea istorică a unui act de fundațiune, de ctitorie regală.

„Ca un semn vădit al prețuirii și iubirii Mele — zicea Regele Ferdinand — față de această Universitate și față de ținutul, care o adăpostește, am hotărît în aminirea acestei serbări a dăruii un fond de patru sute mii lei, a căror dobândă se va întrebuișa pentru studiul istoriei române, atât de vitreg tratat sub stăpânirea trecută“. Pe lângă mărturisirea, pe care o făcea la 1890 Principele moștenitor Ferdinand în ședința Academiei Române, exprimându-și interesul deosebit pentru cronicari și istorici, această ctitorie științifică regală confirmă cu 30 de ani mai târziu prin graiul elocvent al faptului solicitudinea Suveranului desrobitor și întregitor de țară — pentru trecutul poporului, a cărui conducere i-a fost încredințată în timpuri de grea cumpănă.

Odinioară voievozii țărilor române, când se întorceau victorioși din războaie, clădeau biserici și mănăstiri, chemând credincioșii la rugă și închinare.

Cu netăgăduită menire educativă a întemeiat și Regele Ferdinand lângă Universitatea din Cluj la 1920, — ca și lângă cea din Iași la 1926 fundația care-i poartă numele, — acest templu al științii: Institutul pentru Istoria Națională. Este, fără îndoială, o indicațiune prețioasă în această citorie, care răspundea unei mari necesități a științii și vieții naționale, demonstrând fără belșug de cuvinte, că valoarea educativă a istoriei trebuie să fie în stare a se apropia de incontestabila putere educativă a religiei. Un templu pentru religia trecutului românesc a voit Regele Ferdinand să fie Institutul de Istorie Națională din Cluj. Și așa va fi. Dovada s'a făcut prin felul de muncă și prin rezultatele de până acum ale acestei munci făcute, devotate, religioase. Conducătorii și membrii Institutului de Istorie Națională înțeleg să treacă pragul acestui templu de știință cu credința, seninătatea și curățenia sufletească, cu care e dator să officieze preotul conștient, în cuprinsul altarului și al bisericii sale.

Ei vor căuta, fără preget, toate mijloacele potrivite spre a sădi în sufletul generațiilor tinere respectul științei și entuziasmul pentru cercetarea adevărului, cultul patriei, iubirea trecutului și simțul istoric, despre care Mihail Eminescu spunea cu drept cuvânt că este „singurul care întărește împărățiile“.

IX.

Regele Ferdinand și proiectul catedralei „Biserica Mântuirii.“ — „Fundațiunea Regele Ferdinand“.

Alături de aceste înfăptuiri, în domeniul cultural-științific, Regele Ferdinand s'a gândit și la clădirea unei catedrale impunătoare în capitala României întregite. Dovadă scrisoarea, pe care la 10 Maiu 1920 o adresase către președintele și către membrii Sf. Sinod spunând că se cuvine „slavă nesfârșită Atotputernicului Dumnezeu, care nu ne-a părăsit în necazuri, ci ne-a întărit inima și gândul ducându-ne la izbândă. Astăzi, mai mult ca ori când, suntem datori să-L preamărim din toată inima cu cântarea: Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu. Această cântare însă trebuie să răsune în Biserica Mântuirii, pe care suntem datori să o ridicăm în capitala tuturor Românilor, ca semn de mulțumită pentru ajutorul Celui Preaînalt și ca simbol al unității sufletești a întregului neam și spre veșnică pomenire celor răposați pentru înfăptuirea României întregite“.

În răspunsul Sfântului Sinod la această scrisoare regală se dă expresiune dorinței de a vedea biserica ortodoxă română înălțându-se din nou spre gloria, pe care o atinsese în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, când răspânda lumina credinții și a culturii, la multe neamuri din Răsărit și, invocându-se câteva cuvinte inspirate ale mitropolitului Antim Ivireanul, se face urarea „ca și creștineasca însuflețire a Regelui Ferdinand să devină un râu cu curgerile de aur,

— cum fusese dărnicia lui Constantin Brâncoveanu — pentru înălțarea sfintei noastre biserici ortodoxe române, pentru consolidarea patriei întregite, pentru slava lui Dumnezeu și gloria neperitoare a dreptcredinciosului nostru popor“.

Biserica Mântuirii nu s'a putut încă înălța, dar rămâne ca o datorie imperioasă a conducătorilor de azi și de mâine ai patriei și bisericeii noastre, să ducă la îndeplinire și gândul acesta creștinesc al Regelui Ferdinand, care în nestinsa lui dragoste și solitudine n'a lăsat nici un domeniu al vieții naționale nefructificat cu îndemnurile și inițiativele sale regale.

Deaceea amintirea lui va fi păstrată de-a lungul veacurilor și înconjurată cu sentimentele de grațitudine ale tuturor generațiilor viitoare, ca aceea a unui bun Părinte al României întregite.

Când a împlinit Regele Ferdinand vârsta de 60 de ani, Corpurile Legiuitoare au votat, ca semn de recunoștință suma de 200 milioane lei, punând fondul acesta la dispoziția Suveranului, care a decis a se înființa pe lângă Universitatea din Iași o instituție asemănătoare cu „Fundația Regelui Carol“ pe lângă cea din București, precizând prin un statut special modul de înfăptuire și organizare al acestei instituțiuni, precum și normele de chivernisire a tuturor veniturilor ei destinate pentru scopuri culturale și educative. Astfel fundațiunea culturală Regele Ferdinand și-a croit un program mai vast și mai cuprinzător decât aceea a Regelui Carol, având menirea să realizeze intențiile nobile de progres intelectual-științific, cari l-au preocupat neconținut pe Regele Ferdinand, fără a le fi putut vedea îndeplinite în cursul domniei de 13 ani, profund zbuciumați prin sdruncinările din cursul războiului, cât și prin numeroasele dificultăți postbelice.

X.

Sbuciumări sufletești. — Succesiunea la tron. — Boala și moartea Regelui Ferdinand. — Năzuința lui de a îndruma destinele țării și ale dinastiei. — Școala mormintelor e școala virtuții.

În ultimii doi ani ai vieții sale n'a fost cruțat Regele Ferdinand de sbuciumări și lupte sufletești, pe cari i le-a pricinuit renunțarea la tron a fiului său întâi născut, a Principelui moștenitor Carol. În urma acestei renunțări, prin hotărârea reprezentanței naționale dela 4 Ianuarie 1926, succesiunea la tron a revenit fiului său minor Mihai, instituindu-se totodată și un consiliu de Regență, căreia să i se încredințeze cărma Statului până va împlini regele minor vârsta de 18 ani.

Sbuciumările sufletești i-au fost agravate și prin durerile fizice în cursul unei boale incurabile (cancer), care i-a istovit puterile, până în dimineața zilei de 20 Iulie 1927, când a murit în castelul Peleşor, la Sinaia. Ultimele cuvinte, ce a rostit înaintea morții, au fost acestea: „sunt foarte obosit“. Suferințele de ordin fizic și moral de o parte, succesele epocale de ordin național-politic de alta, biruințele înregistrate

în cursul Domniei scurte, dar așa de însemnate, îl îndreptăteau să rostească aceste cuvinte.

Rămășițele lui pământești au fost înmormântate la Curtea de Argeș, în necropola marilor săi înaintași (24 Iulie).

Cu câteva zile înaintea morții făcea într'o scrisoare particulară următoarea mărturisire: „dragostea mea nu mă lasă să consider că datoria îmi încetează cu această viață și nu pot să nu mă gândesc la ce va fi în urma ei. Dumnezeu a voit ca Coroana, de care e atât de indisolubil legată soarta țării, să treacă pe capul nepotului meu nevârstnic Mihaiu. Rog cerul, să-l ocrotească și să-i hărăzească binecuvântarea, ca sub Domnia lui să se întărească România clădită cu atâtea jertfe. Fac apel la toți bunii și cinstiții cetățeni ai Țării, să ajute din toate puterile lor, ca să înlesnească liniștita propășire a Statului“. (Mon. oficial din 22 Iulie 1927).

Prin acest ultim apel Regele Ferdinand se înfățișează și în pragul morții așa, cum a fost în tot cursul vieții și al Domniei: ca om al datoriei depline, ca suflet înțelegător și îngrijorat de soarta țării, pe care vrea s'o ajute, s'o sfătuiască și s'o îndrume chiar și de pe tărâmurile veșniciei dându-și seama, că destinele popoarelor nu sunt conduse numai de către cei vii, ci adeseori în măsură însemnată și de înțelepciunea lăsată ca moștenire de către cei trecuți la viața de veci. Școala mormintelor e școala virtuții. Cei ce-și dau silința să înțeleagă rostul ei, rămân scutiți de multe rătăciri.

Sacrificiile de ordin uman, pe care a știut Regele Ferdinand să le închine cu suflet eroic pe altarul patriotismului și pentru biruința definitivă a românismului, îl așează alături de cei mai glorioși Domnitori, cari s'au perândat în cursul secolelor la cârma țării și a neamului românesc. Invingându-se pe sine și învingând pe alții, întemeietorul României întregite a izbutit să înfrumusețeze cele mai strălucite pagini de izbândă în istoria noastră națională cu numele unui erou și mucenic al datoriei.

Fie ca acest puternic spirit de sacrificiu să călăuzească și în viitor, în toate împrejurările, pe urmașii chemați a păstra și a spori moștenirea epocală a celui dintâiu Rege al tuturor Românilor îndvrednicindu-i să contribuie din generație în generație la înflorirea Patriei întregite în hotarele ei actuale în timpul Domniei Regelui *Ferdinand Desrobitorul*.

I. LUPAȘ

Nu dragoste, ci interes

— De ce au făcut liberalii exproprierea —

Intr'o conferință pe care a ținut-o acum câțva timp la Timișoara, d-l I. G. Duca, răspunzând afirmațiunilor național-țărăniște că liberalii au anunțat reforma agrară de teama unei revoluții, a afirmat că nu acesta a fost motivul care i-a îndemnat să exproprieze latifundiile, împroprietărind pe țărani, ci *dragostea lor pentru țărănime*.

D-l I. G. Duca și-a ales, probabil, pentru a face această rectificare, un oraș din provinciile alipite, unde auditorii, ne prea fiind în curent cu politica internă a Regatului dinainte de unire, nu puteau să-l contrazică. Din aceleași motive, însă în sens invers, dorind să informez exact pe cititorii de dincoace de Carpați îmi aleg și eu această revistă, pentru a răspunde d-lui I. G. Duca și a *tăgădui că liberalii au iubit vreodată țărănimea*.

Acea dragoste n'a existat nici odată, deci *nu* aceasta a fost cauza care i-a împins la expropriere, precum nici teama de revoluție. Aci, cel puțin, are d-l I. G. Duca dreptate. O asemenea teamă a *grăbit*, cel mult, votarea ei în prima parte anului 1917, la Iași. Reforma agrară, însă, fusese cu mult înainte, încă din 1913, înscrisă în programul partidului liberal, și dacă realizarea ei a fost amănată, faptul s'a datorit războiului. Prevăzându-se și intrarea României în acțiune, o reformă atât de importantă nu putea fi înfăptuită decât după încheierea păcii. Din nefericire această atitudine înțeleaptă n'a fost păstrată până la urmă, și la Iași, de teama revoluției și din alte motive, reforma a fost votată, în grabă și nestudiată.

* * *

Partidele politice, ca și indivizii, au un trecut, din care se pot deduce sentimentele lor. Din trecutul partidului liberal, așa cum îl

cunoaştem, şi îl cunoaştem foarte bine, nu reese nicidecum dragostea pentru ţărănime, de care a vorbit d-l I. G. Duca.

Cercetând acest trecut, găsim că împroprietărirea ţăranilor dela 1864 este opera exclusivă a domnitorului Cuza şi a lui Cogălniceanu. Ion Brătianu şi C. A. Rosetti au combătut-o, atât în 1862, în 1863 cât şi în 1864, când, la 2 Mai, Cuza, prin lovitură de stat dizolvând parlamentul recalcitrant, a realizat-o.

În şedinţa dela 11 Februarie 1863 a Camerei, Ion Brătianu s'a declarat categoric contra împroprietării ţăranilor, spunând între altele: „A intrat în capul ţărănimii ideia, că toată cauza răului este proprietarul. De aceea am zis capului statului (domnitorul Cuza), când eram la guvern, să nu atingă chesna proprietăţii”. Se poate mai categoric?

Venind în 1876 la putere, în acea lungă guvernare de 12 ani, (1876—1888), Ion Brătianu n'a făcut nimic deosebit pentru ţărănime. Dimpotrivă, în loc să le împartă ţăranilor, a vândut moşiile statului unor partizani politici, în loturi de cinci, şase sute de pogoane şi chiar mai mari, pentru că pe atunci politica agrară liberală precogniza, cum era şi mai cuminte, alături de marea proprietate, crearea unei proprietăţi rurale mijlocii.

A trebuit să cadă liberalii, ca sub guvernul conservator-junimist, Catargiu-Carp, cel din urmă fiind ministru al domeniilor, să se facă o nouă împroprietărire între 1891 şi 1895.

Dar, nici în cele două guvernări liberale cari au urmat, 1895—1899 şi 1901—1904, acestea prezidate de D. A. Sturdza, nu s'a realizat nimic pentru a îmbunătăţi soarta ţăranilor. Abia în 1908, după răscoalele ţărăneşti, când ajunsese cuşitul la os, îi vedem pe liberali îngrijindu-se şi de plugari, nu însă pentru că îi iubeau, în care caz ar fi făcut-o mai de mult, ne lăsând să se ajungă la acele dureroase răscoale, ci pentru că nu puteau face altfel. Trebuiau să vină cu reforme. Primul care le cerea era însuşi regele Carol; le cereau şi proprietarii mari, dornici să nu fie expuşi pericolelor unor noi răscoale; le cerea întreaga ţară. Şi le-au făcut, dar nu printr'o nouă împroprietărire a ţăranilor, ci prin desfiinţarea legii tocmelilor agricole, a resfetului şi celorlalte angarale, care apăsau asupra ţăranilor; prin legea obştiilor, înfiinţarea Casei rurale şi a Consiliului superior de agricultură.

Măsuri şi legiuri înțelepte, isvorâte nu însă din dragostea guvernului liberal pentru plugari, ci din necesităţile inexorabile ale momentului, expresie a unei lungi nepăsări faţă de soarta ţărănimii.

Tocmai în 1913, Septembrie, mai bine de cinci ani după ce votaseră legiurile agrare de mai sus, liberalii au înscris deodată, pe neaşteptate, în programul partidului, alături de colegiul unic electoral, exproprierea, nici de astădată din dragoste pentru ţărănime, ci pentru că se produsese două fapte noi, care i-au îndemnat să preconizeze aceste reforme.

* * *

Liberalii, de când s'a înființat partidul lor, pentru a putea învinge atotputernicul partid conservator al boerilor mari și al latifundiarilor, au căutat să se sprijine pe mulțime, mulțime în sensul de atunci, când foarte puțini erau chemați la viața politică.

Mulțimea era compusă din micii boernași, din proprietarii mijlocii de pământ, din podgoreni, din negustori, din meseriași și din puținii profesioniști liberi ce existau. Din toți aceștia s'a format noua clasă a burghezimei, pentru a cărei întărire și ridicare partidul liberal și-a dat mereu toate ostentelile.

Această mulțime, în care nu intrau țărani neexistenți politiceste, a apărut și sprijinit politica partidului liberal, înlesnindu-i ascensiunea spre idealul oricărui partid politic: puterea. Astfel regele Carol s'a văzut silit în 1876 să încredințeze cârma statului în mâinile lui Ion Brătianu. În timpul guvernării de 12 ani ce a urmat, Ion Brătianu a reușit să consolideze situația partidului său prin marile succese repute: războiul pentru independență și proclamarea Regatului și prin întărirea clasei sociale pe care se sprijinea: burghezimea. În acest scop a ajutat-o să se îmbogățească, punându-i la îndemână mijloacele necesare. A creat astfel Banca Națională, Creditul urban și rural, instituții cari au adus de sigur mari foloase și țării, au servit însă în primul rând interesele burgheziei și ale partidului liberal.

Grație acestei puternice organizației pe care a creat-o, partidul liberal s'a putut menține 12 ani la putere, și când a căzut, nu l-a doborât atât neîncrederea corpului electoral, cât o serie de greșeli inevitabile într-o guvernare atât de lungă.

Încrederea corpului electoral, partidul liberal a păstrat-o și mai pe urmă. Astfel am putut vedea, că partidul conservator venind la putere n'a putut să reușească decât prin alegeri de mână tare, izbușind să pătrundă în parlament și un număr impozant de liberali, pe când aceștia când erau la guvern își puteau permite fără nici un risc, luxul unor alegeri libere.

De pildă în 1895, ministru de interne fiind Nicolae Fleva, guvernul liberal a lăsat alegerile cu totul libere și totuși au obținut aproape unanimități, nereușind să intre în Senat de cât un singur adversar politic, la Caracal, iar în Cameră șase anume: Alexandru Marghiloman la Buzău, Menelas Ghermani la R. Sărat, C. Popovici la Suceava, C. Cantacuzino-Paşcanu, Vasile Morțun, socialist, la Roman și Dobrescu-Argeș, primul țărănist român, la Argeș.

Cam acelaș lucru s'a petrecut în alegerile generale dela 1901 și 1907, făcute tot de liberali, pe când în cele dela 1899 și 1905, de sub conservatori, liberalii pătrunseseră în număr mare în Corpurile legiuitoare, deși alegerile nu fuseseră libere.

După 1908, s'a produs însă un reviriment în opina publică, acesta arătându-se categoric favorabilă noului partid democrat înființat de Take Ionescu. Toate alegerile parțiale ce au avut loc între 1908—1911, au însemnat succese pentru „takiști“, liberalii, cari erau la putere, fiind bătuți nu numai de aceștia, ci și de bătrânii conservatori.

Acesta a fost primul fapt nou, adică pierderea celui mai puternic „atout” pe care îl aveau în jocul lor: favoarea corpului electoral. Al doilea avea să se producă în curând, în 1913, prin succesul reputat de guvernul Maiorescu-Take Ionescu în conflictul balcanic, succes întunecând gloria partidului liberal, care trăia din laurii dela 1877. Pierdeau astfel un al doilea „atout”, ne mai rămânându-le decât unul sigur: puternicele lor organizațiuni bancare și financiare, neîndestulitoare însă pentru a-le asigura atotputernicia din trecut.

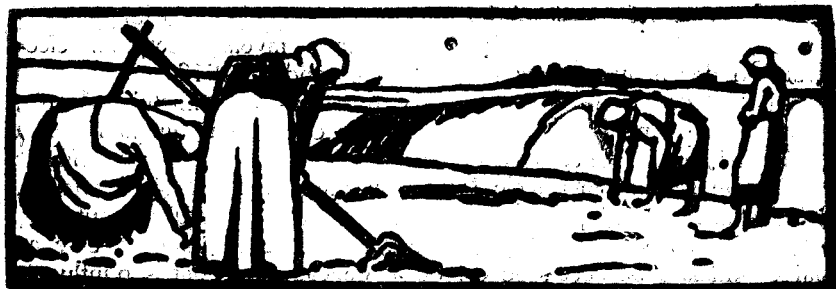
Amenințați să treacă, ca partid, de pe planul întâi, pe care au stat o jumătate de secol, pe cel de al doilea, au socotit, sub influența dlui C. Stere, pe atunci foarte apropiat de Ionel Brătianu, că vor putea să-și refacă o virginitate politică prin chemarea țărănilor la viața publică, înscriind în Septembrie 1913 în programul lor: exproprierea și colegiul unic.

Calculul lor era simplu: dăm țăranilor pământ, căpătând astfel recunoștința lor și, pentru a putea folosi această recunoștință, îi facem și alegători, iar noi, având la spate milioanele de țărani, vom continua să fim stăpâni în țară.

Că țăranii n’au fost recunoscători și că, prin urmare, socoteala de acasă nu s’a potrivit cu cea din târg, aceasta este altă chestiune. Totuși nimic nu întunecă adevărul care este, orice ar spune d. I. G. Duca, că liberalii au înscris exproprierea în programul lor numai din calcul politic, și nici decum din dragoste pentru țărăniște.

VIRGIL P. RĂMNICEANU

Satul românesc

— Dintr'un carnet —

Nu ți-am amintit, dragă prietene, niciodată de satul meu natal, deși de multă vreme simțeam această nevoie. Dar mi-au lipsit ocazia și curajul. În casa voastră se vorbea constant și cu pasiune crescândă despre o lume pe care eu n'o cunoșteam, împrejurare ce mă făcea să-mi înec dorința. De câte ori se încingeau discuțiile, animate și amănunțite, asupra Parisului văzut, cu excepția mea, de toți aceia cari călcau pragul primitoarei voastre case, tot de atâteaori simțeam că mă îndepărtez de voi. Nu din motive de regionalism cultural sau politic, căci și eu iubesc Franța și cultura ei. Tu îmi ești martor, câtă trudă și energie am cheltuit pentru a-i învăța limba pe care, voi toți v'ați însușit-o ușor, aproape jucându-vă. Învățătura mea a fost incomparabil mai scumpă, deși ea este mai incompletă; eu am plătit-o cu prețul ochilor și cu nenumărate nopți de nedormire. Prin urmare, înstrăinarea mea de asemenea discuții nu izvora din vreo dispoziție sufletească de ostilitate față de cultura franceză, pe care, dimpotrivă, aș dori să o cunosc cât mai adânc. Mă indispuinea însă felul vostru special de a vedea Franța. Mi se părea, că lumina Parisului v'a orbit pe toți în așa fel, încât nu vă mai poate preocupa nici o altă problemă dela noi: simplitatea vieții românești nu atinge măsura exigențelor voastre prea avansate și astfel, sunteți nevoiți a eși din cadrele ei, identificându-vă în totul cu năzuințele și civilizația unui popor amic, dar totuși, străin. Aici începe drama mea lăuntrică și care, cu trecerea anilor a luat o desfășurare tot mai amplă. Descins în București, sufletul meu de fost

rob politic căuta cu totul altceva decât o sucursală a Parisului, fie aceasta oricât de puternică; el ar fi vrut să vadă un centru mai modest, poate, dar care să fie expresie fidelă a însușirilor noastre de rasă care, prin toate fibrele lui să frământă, cu cea mai sfântă pațimă și cu graba impusă de robia noastră milenară, problemele de viață ale neamului nostru. În visul meu de totdeauna, capitala țării românești nu era numai un fin receptor al mesagiilor străine, ci și marele laborator central al unui popor dornic de viață proprie.

Timp de zece ani însă, nu am pufut să constat altceva, decât că grija și nobila voastră pațimă nu sunt acasă; ele colindă prin locuri îndepărtate și încântătoare pentru individ, dar fără vreun folos direct pentru colectivitatea rămasă în urmă. Mi-am dat seama, că geografia sufletului meu este mai restrânsă și nu am făcut nici o sfortare ca să vă urmez. În timp ce toate gândurile voastre bătătoareu minunatul drum al Parisului, eu mă lăsam purtat pe aripele nostalgiei la Potoceni, în satul meu natal. Extazul vostru nemărginit pentru capitala Franței făcea să-mi apară lumea cunoscută mie, în foată simplitatea, dar și în toată desăvârșirea ei. În colțul meu retras, de unde se credea că particip cu interesul cel mai viu la excursia închipuirii voastre, evocam, alături de monumentele de artă ale Parisului, silueta maiestooasă a muntelui Pleșuva, cu Potoceni la poalele lui. Și, te rog să mă crezi, că n'am săvârșit nici o necuviință așezând Potoceni în rând cu Parisul. Firește, nu trebuie să te gândești la o asemănare exterioară a lor, în spațiu, ci la o comparație în timp și la rolul ce le-au jucat acestea în viața celor două popoare.

Ce-a fost Parisul, sub raport cultural și național, la francezi, nu trebuie să v'o spun eu; o știți aceasta mai bine decât mine. Nu va fi însă de prisos să vă arăt ce a fost satul românesc dealungul veacurilor și ce importanță mai are încă și astăzi.

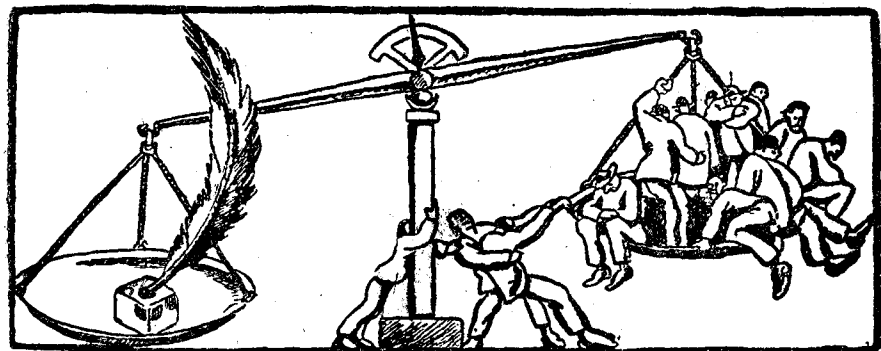
Satul a fost și a rămas totul pentru români. El s'a cuibărit în resorturile noastre sufletești cele mai adânci. Basmeele lui ne-au legănat copilăria, poezia lui ne-a înveselit adolescența, trimițându-ne apoi în lume ca un produs autentic al său. Lanțuri tari ne leagă de sat și în epoca bărbăției. Eu unul, de pildă, niciodată nu am privit rostul meu la oraș altfel decât că sunt un trimis al satului meu. Percum consider ca o sfântă datorie a mea să mă gândesc la familia rămasă alături de glie, — și după puțină să o ajut, — tot așa mă comport și față de sat. Până la vârsta bărbăției eram condus de instinct, iar acum sunt împins de rațiune. Am băgat de seamă, că evoluția unui neam are aceeaș soartă ca și viața individului. După cum aceasta din urmă nu poate să prospere decât în condiții de viață prielnice, la fel se întâmplă și cu un popor. Ori, până la unire, asemenea condiții noi nu am găsit decât la sat. Aici s'au refugiat: limba, tradiția, cultura noastră și ideea națională vreme de o mie de ani și tot acesta este singurul temeliu sănătos pe care se poate clădi noul stat național. În această ordine de idei, evoluția orașelor noastre, și deci

și a capitalei ar fi fost ca, organismul lor social să fie compus din delegații satelor românești de pretutindeni, diferențiați de el numai ca profesie, cultură și stare economică. În acest caz, inima orașelor ar fi bătut și ar bate la unison cu aceea a satelor, iar eu aș fi fost scutit de zguduirea sufletească, ce m'a readus la Potoceni.

În acest amplu cadru cultural și istoric văd eu satele românești din Ardeal și Banat și în fruntea tuturor Potocenii mei. Mi se va ierta, cred, orgoliul de a da întâietate satului meu. Deși spuneam că deodată cu vârsta bărbăției m'am obișnuit să privesc satul prin prizma rațiunii, nu pot să fac la fel și atunci când e vorba de satul meu. Pe acesta îl văd exclusiv cu ochii inimii. Și acești ochi râd și plâng când îl revăd, căci satul natal ascunde tot ce am cunoscut mai frumos pe lume: primăvara vieții, cu cer senin, fără griji pe pământ, cu cântece, cu flori, și dulci, dulci amintiri...

P. NEMOLĂNU

Cursul de stabilizare

— Și urmările sale asupra vieții noastre economice —

Abordând chestiunea cursului de stabilizare, vom începe cu constatarea unui fapt, care trebuie să rămână bine precizat. Anume, cursul la care s'a stabilitat nu era cursul *sincer* al leului din acel moment, ci era un curs *artificial menținut*.

Intr'adevăr, din pricina balanței foarte defavorabile a anului 1928, leul care în anii 1926—1927 își dublase aproape valoarea datorită unei balanțe favorabile, avea pronunțate tendințe de scădere.

Aceste tendințe s'ar fi tradus desigur în fapt, dacă târgul de vizelor ar fi fost lăsat la jocul liber al cererii și ofertei.

Prin politica sa de devize însă, Banca noastră Națională — cum-părând neîncetat lei acolo unde cursul monetei noastre ceda — a împiedicat această scădere. Aceasta, natural, cu prețul unor sacrificii foarte mari.

La începutul anului 1929, când s'a decretat stabilizarea, cursul leului nu era, așa dar, sincer.

Influențat-a aceasta în bine sau în rău viața noastră economică?

* * *

În ipoteza unei monete convertibile, oscilațiunile schimbului sunt neînsemnate. Căci atunci când schimbul cedează prea mult, este preferabil debitorilor să trimeată, spre eliberațiunea lor, aur ce

și-l procură dela banca de emisiune, decât să achiziționeze devize străine, ce le-ar reveni mai scump.

Deficitul balanței de plăți se regulează, așa dar, prin eșiri de aur, ceea ce provoacă însă o însemnată scădere a circulațiunei monetare pe piața internă.

Dar această circulațiune scăzută implică și prețuri scăzute. Căci este evident, că 4 miliarde, de pildă, retrase din circulațiune aduc o scădere egală a puterei de cumpărare a publicului. Aceasta se va traduce printr'un excedent al mărfurilor oferite asupra cererilor. Prețurile deci vor scădea.

Presupunând din contră o balanță foarte favorabilă, aceasta prin intrările de numerar aduce o sporire a circulațiunei și deci a puterei de cumpărare a publicului. Vor urma vre-o câte=va momente de abundență și de înflorire economică, caracterizate prin ridicarea prețurilor.

Aceasta îndepărtează însă cumpărăturile străinătăței și încetul cu încetul balanța se inversează. Supra-abondența monetară a provocat întotdeauna o balanță defavorabilă. Economia unei țări nu poate asimila dintr'odată un adaos prea mare la circulațiunea sa monetară fără consecințe neplăcute.

Iată pentru ce, cea mai cuminte politică financiară pentru statele cu o balanță foarte bună este să=și plaseze o bună parte din excedentul ei în străinătate, pentru a evita o sporire bruscă a semnelor monetare și consecințele ei.

Ceeace trebuie îndeosebi reținut este că, în ipoteza unei monete convertibile, deficitul sau excedentul balanței plășilor se traduce mai mult prin rarefierea sau abondența semnelor monetare decât prin depresiunea sau ridicarea schimbului.

* * *

In ipoteza unei monete neconvertibile sensul fenomenelor este acelaș. Ele sunt însă exagerate atât în bine cât și în rău din pricină că *aci deficitul sau excedentul balanței se manifestă nu numai prin rarefierea sau abondența numerarului, dar și prin scăderea sau ridicarea schimbului.*

Presupunând o balanță favorabilă, prețurile vor apărea aci străinătăței mărite ca de către două lentile consecutive.

1. Sporirea circulațiunei monetare.

2. Ridicarea schimbului, care are un efect mult mai descurajant asupra cumpărăturile străinătăței decât sporirea circulațiunei care acționează mult mai lent și care, în definitiv, se poate evita prin plasamente în afară, ce se impun dela sine atunci când în interior capitalul, fiind prea dens, numai este bine remunerat.

Invers, presupunând o balanță defavorabilă, depresiunea economică pricinuită de ea se va putea corija mai repede. Scăderea pre-

țurilor pricinuită de eșirile de numerar va părea cu atât mai mare străinătății cu cât ea este însoțită și de o depreciere a monetei.

Echilibrul va fi deci cu atât mai repede restabilit.

Este evident, că deprecierea unei monete, dacă reflectează o stare economică proastă, o anemie a comerțului extern, implică numai puțin oarecari avantagii, mai precis o favorizare a comerțului extern.

* * *

Dar menținând artificial cursul, am îndepărtat aceste avantagii, am înlăturat ușurarea ce ar fi adus vieții noastre economice, bântuită de criza din 1928, o scădere firească a valutei noastre.

Ea ne-ar fi permis într'adevăr să ne desfacem în condițiuni mult mai bune recolta mulțumitoare a anului 1929, ceea ce ar fi contribuit la o refacere a vieții noastre economice și a finanțelor publice. Cursul prea urcat la care am stabilizat leul a avut însă o acțiune deflatorie asupra prețurilor, menținându-le la un nivel foarte scăzut. Căci, deși se formează sub imperiul condițiilor locale, prețurile mărfurilor ce constituiesc articole de export se ajustează, prin cumpărăturile străinătății, după cele mondiale.

Cu un leu stabilizat mai jos, prețurile noastre agricole ar fi început în toamna anului 1929, din pricina crizei economice, prin a fi destul de scăzute. Aceasta ar fi atras însă străinătatea să cumpere dela noi și prețurile ar fi atins în curând nivelul celor mondiale, după ce ne vom fi desfăcut și o parte din recoltă.

Or, din exprimarea prețurilor mondiale în lei mai scăzuți ar fi rezultat un nivel interior de prețuri interne cu mult mai ridicat decât cel actual. Cu un leu stabilizat prea sus ele nu s'au mai putut ridica întrucât s'au lovit de pragul prețurilor mondiale.

Iată cum stabilizarea forțată apasă clasele noastre producătoare, agricultura mai ales. Intreaga noastră economie suferă astfel din pricina acestei stabilizări care, cum am spus, a avut asupra producției efectele descurajatoare ale deflațiunii: Scăderea prețurilor și mărirea datoriilor, care deși nominal au rămas aceleași, real prezintă mai mult, moneda fiind mai apreciată. S'ar putea chiar spune că această stabilizare a fost o deflațiune, dar în sens invers. În loc de a acționa întâiu prin reducerea circulațiunii monetare, ceea ce să provoace sporirea puterii de cumpărare a monetei și apoi ridicarea schimbului, s'a procedat prin menținerea ridicată a schimbului, care a comprimat prețurile și deci a eliberat o parte din mijloacele de circulațiune. Se constată într'adevăr, că circulațiunea noastră monetară are tendințe să se reducă din ce în ce mai mult. Afară de reducerile operate direct de institutul nostru de emisiune, iată că chiar băncile își plasează disponibilitățile în bonuri de ale datoriei statului la Banca Națională, pe care aceasta — conform planului de

stabilizare — a căpătat dreptul de a le oferi pe piață pentru a prilejui un plasament capitalurilor monetare disponibile și a evita astfel evaziunea lor.

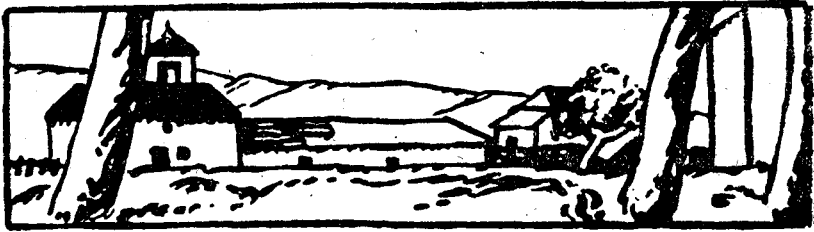
Ar părea ciudat ca băncile să prefere acest plasament oarecum modest, atunci când dobânda pe piață este cu mult mai mare și când se simte o nevoie cum nu se poate mai acută de credit. Dar nevoia de credit provine din pricina crizei economice pricinuită de scăderea prețurilor și lipsa de transacții, care pune pe producători în nevoie de bani, iar băncile tocmai din cauza acestei crize, care a creat foarte mulți insolvabili, există să-și plaseze disponibilitățile către clienții lor și preferă bonuri.

După cum se vede un cerc închis, din care este greu să eșim atâta vreme cât producțiunea nu se va bucura de prețuri mai bune și atâta vreme cât va mai fi copleșită de sarcina a unor datorii mai apăsătoare din pricina sporirii puterii de achiziționare a leului.

Revizuirea stabilizării este deci o problemă, care ar merita să fie examinată serios de oamenii noștri politici. Ea ar putea fi nu numai un mijloc de ușurare economică, ci și realizarea unui deziderat just de repartiziune socială.

Clasele noastre producătoare, agricultura mai ales, care și altfel, erau destul de apăsate de datorii, au primit, prin stabilizarea la un curs prea urcat, o nouă sarcină, de care nu le-am putea ușura decât prin revizuirea acestei operațiuni.

G. NICULESCU-BUZEȘTI

Cronica politice interne

Guvernul contrazicerilor

Intr'una din ieşirile obişnuite ale temperamentului său năvălaş, d. Alex. Vaida a fabricat acest elegant aforişm : — „Numai boul e consecvent!“ (Actualul ministru de interne susţinea atunci — ce vremuri! — colaborarea cu partidul liberal.) Aceasta nu însemnează însă, ca'n geometrie, că se poate demonstra şi teorema reciprocă. Inconsecvenţa nu-i neapărat inteligentă.

Guvernul d-lui Iuliu Maniu, născut din demagogie, îşi clădeşte existenţa pe contraziceri. Nu cunoaştem niciun angajament luat la vreme de opoziţie, care să nu fi fost întors pe dos, ca o haină cu două feţe, bună şi pentru cer senin, şi pentru vreme rea. Toate făgăduielile au fost uitate, şi cu o metodă într'adevăr impresionantă, oame-nii cocoşaţi pe meterezele puterii săvârşesc exact aceleaşi fapte, pe care ieri nu ştiau cum să le osândească mai teribil.

Voiţi câteva pilde?

N'au promis naţional-tărăniştii, dacă nu chiar ştergerea totală a birurilor, cel puţin o degrevare simţitoare a lor?

Nu s'au legat să vină cu o a doua expropriere, ca să dea pământ la toată lumea?

N'au făcut front pentru libertatea presei?

N'au protestat împotriva interzicerii întrunirilor publice?

Şi ce-a urmat?

A urmat sporirea impozitelor. Au urmat legile d-lui Ion Mi-halache, care înlesnesc refacerea latifundiilor prin libera tranzacţie a

loturilor de împroprietărire. A urmat goana împotriva invalizilor, stâlciți în bătaii fiindcă au îndrăznit să-și exprime subț cerul liber dorința de a nu muri de foame. Au urmat confiscările gazetelor care au comis imprudența de a desvălui jocul dubios al guvernului într'o anumită chestiune, zice-se închisă...

Nimic n'a rămas nepângărit din ispititoarele jurăminte de altă dată. Preocupat exclusiv de teama apropiatei și inevitabilei sale prăbușiri, d. Iuliu Maniu s'a dovedit gata să calce peste orice principii, să uite orice legământ, să renege orice ideal. Își sacrifică amicii, mănâncă jaratic, înghite un șarpe, se face ghem, cere scuze, suie mitralierele la balcon... Ingrozitoare sunt farmecele puterii! Așa fiind, nu-i nicio mirare, dacă d. Vintilă Brățianu, ptepuelnic și temător, în fața atâtor contraziceri ale actualului guvern, bănuiește o schimbare de front a acestuia și în ceea ce privește așezarea noastră constituțională. Iar d. Iuliu Maniu, adversar loial și curajos, în loc să-și dumirească adversarul cu două vorbe și-un cuvânt, sevestrează articolele din *Viitorul*, ca să producă și mai multă confuzie în mintea mulțimii, zăpăcite de atâtea zvonuri senzaționale care o asaltează din toate părțile.

Guvernul a făcut să se voteze, nu de mult, o lege contra alarmismului financiar. Dacă ar exista și o lege împotriva alarmismului politic, ar trebui el însuș cel dintâi pedepsit!

Casa de amortizare

Răstălmăcirea pătimeașe a unora, așteptările nerăbdătoare ale altora, au înfățișat într'o lumină cu totul falsă ideea înființării unei Case de amortizare a împrumuturilor, născută ca o consecință logică din preocuparea dlui general Averescu de a remedia într'un fel criza actuală de credit, care creiază atâtea greutăți vieții noastre economice. O clarificare era necesară.

Datornicii nu sunt, totdeauna victimele propriei lor neprevederi. Omul care se împrumută nu-i, implicit, un rob al luxului sau un posedat al risipei, destinat să piară subț povara dobânzilor uzurare. Moștenitorul imbecil, grăbit să-și toace averea părintească cu binevoitorul concurs al cămătarilor, nu merită, desigur, alt ajutor decât acela al unei tutele familiare. Mai există, însă, și o altă clientelă a băncilor, muncitori onești lipsiți de capital, întreprinzători activi având nevoie de bani, cari au fost nevoiți să recurgă la credit pentru a putea să trăiască, ei și ai lor, din hărnicia brațelor sau din rodnicia pământului.

Niciunul nu s'a gândit însă, că într'o zi, procentele sumelor împrumutate vor întrece rentabilitatea capitalului investit, amenințând să crească peste puterea firească de plată a sărmanului datornic!

Cu toate acestea, aci-au ajuns aproape toți cei cari s'au încumetat la noi în țară, după război, să pornească o afacere comercială sau

să-și conducă gospodăria agricolă cu ajutorul creditului particular. Mulțumită unui complex de împrejurări, în mare parte de natură politică, au intervenit, rând pe rând, o sleire generală a mijloacelor de producție, o depreciere paralizantă a muncii și o valorificare tot mai deficitară a bogățiilor țării. Creșterea vertiginoasă a dobânzilor pe trunchiul lipsit de vlagă a capitalului împrumutat a luat cu vremea, proporțiile unei maladii parazitare, care amenință să distrugă orice nădejde de fertilitate.

Situația a devenit tragică pentru toată lumea, căci, la urma urmelor, nici chiar paraziții nu pot să viețuiască pe trupuri neînsufleteite!

Căutând mijloace de însănătoșire pentru viața noastră economică, d. general Averescu s'a oprit în chip firesc la problema creditului particular, căutând o deslegare. În declarațiile făcute deunăzi ziarului *Indreptarea*, șeful partidului poporului a arătat anomalia situației în care am ajuns: O persoană oarecare s'a împrumutat acum câțiva ani cu o sumă de bani, pentru care a dat garanție corespunzătoare; prin faptul că debitorul nu și-a îndeplinit obligația la timp, datoria a luat așa proporții, încât el se găsește în sarcină cu investiții cari nu mai produc nimic. Sau: O persoană care datorează 10 mii lei cu dobândă de 24 la sută, plătind anual 2400 lei creditorului, în zece ani va fi achitat acestuia 24 mii lei, având în sarcina sa și datoria inițială de 10 mii lei. Dacă, însă Casa de amortizare s'ar putea înființa, oferind amortizări cu dobândă redusă pe termen lung, împrumuturile existente s'ar stinge complet, în condiții foarte avantajoase. Spre pildă: plătindu-se o anuitate numai de 9 la sută asupra datoriei, s'ar ajunge la o achitare totală a acesteia în 15 ani.

Iată o soluție precisă. Ea ar urma să se încadreze, firește în programul de guvernământ al partidului poporului, care, după mărturisirea șefului său, nu face din această chestiune un mijloc de ademenire a partizanilor, ci constatând o stare de lucruri anormală cercetează metodele capabile a o înlătura.

A. H.

Cronica politicei externe

— Organizarea corporativă a Italiei —

Fascismul a așezat sistemul sindicatelor de patroni și muncitori la baza organizației sale sociale și economice. De aceea sindicatul fascist posedă un caracter special. *Detășat de ideia internațională*, el este recunoscut de stat ca o organizație de drept public, adică sindicatul fascist poate să stabilească *regule de drept* și să fixeze din punct de vedere juridic, raporturile profesionale. Nimeni nu este obligat să facă parte din sindicate, dar acestea posedând personalitatea juridică, reprezintă pe toți patronii și muncitorii categoriei sale, înscrși sau nu.

În cadrul provinciilor, aceste sindicate se grupează în federații, și pe Italia întreagă în federații generale. Ele sunt în număr de 13. Pentru fiecare din cele 6 ramuri ale activității naționale: agricultură, industrie, comerț, bancă, transporturi maritime și aeriene, transporturi terestre și fluviale, există o federație generală a patronilor și una a muncitorilor, în total 12; a 13-a este constituită de membrii profesiunilor libere.

Pentru coordonarea activității sindicatelor s'a creat acum o instituție centrală de politică economică: *Consiliul național al cooperajiilor*.

Acest consiliu este compus din 150 membri. Dintre aceștia, 16 reprezintă autoritățile principale ale statului, adică pe miniștrii de interne, al cooperajiilor și de agricultură, pe secretarul partidului, pe președintele asociației „Dopolavora”, cari sunt membri de drept pe baza funcțiunii lor. Alți 10 sunt desemnați de ministrul cooperajiilor, dintre personalitățile competente în materie sindicală, iar restul de 124 sunt reprezentanții organizațiilor de producție, adică a celor 13 federații naționale.

Consiliul se împarte în 7 secțiuni, corespunzând celor 7 categorii enumerate mai sus. Toate aceste secții sunt compuse în număr egal din patroni și muncitori, reprezentanți ai federațiilor naționale. O singură excepție o face secțiunea profesiunilor libere, care exclude o asemenea compunere și în care se găsesc alături, un avocat, un inginer, un arhitect, un chimist, un geometru, un medic, un veterinar,

un farmacist, un notar public, un pictor, un reprezentant al cinema-tografelelor, un altul al teatrelor, și așa mai departe reprezentând fiecare sindicatul său. În sfârșit, în sânul consiliului, un alt organ; comitetul central corporativ, funcționează în mod permanent ca motor de promulsiune.

Consiliul va avea să formeze legătura dintre puterile centrale ale statului și sistemul sindical din țară, asigurând direcțiunea și coordonând economia națională. În acest scop, funcțiunile sale sunt, în primul rând, de ordin consultativ, putând fi chemat să-și dea avizul asupra oricărei materii din resortul său, pe care guvernul și diferiții miniștri i-le vor supune. Cea mai importantă dintre prerogativele consiliului va fi însă facultatea de a crea norme, adică regule de drept, formulând proiecte de legi asupra unei întregi serii de probleme ale producției. Totuși, el nu posedă dreptul de *inițiativă*, având a cere, pentru fiecare caz în parte, dela șeful guvernului autorizația de a legifera. De aceea, consiliul *nu poate fi considerat ca un parlament*. El este totuși mai mult decât un simplu consiliu superior economic, cum funcționează unul și la noi în țară pe lângă ministerul de comerț și industrie, pentru că poate să contribuie, în mod efectiv, la elaborarea legilor privitoare la producție. Avem astfel un organ nou, neexistând aiurea, și *prin prezența în fruntea consiliului a șefului de guvern, care îl prezidează de drept*, un organ al puterii centrale.

În acest sens, atribuțiunile sale constituie o nouă sarcină ce și-o ia statul asupra lui. În alte țări, parlamentul, cu toate că are competență legislativă ilimitată, nu intervine în chestiunile de reglementare economică lăsată pe seama contractelor private. În Italia fascistă însă, viața economică și producția sunt complect subordonate autorității statului. Cel din urmă își asumă rezolvarea unei întregi serii de probleme noi. De aceea are nevoie de o legislație profesională, care să coordoneze activitățile sindicale, disciplinând acordurile economice și diferitele categorii ale producției.

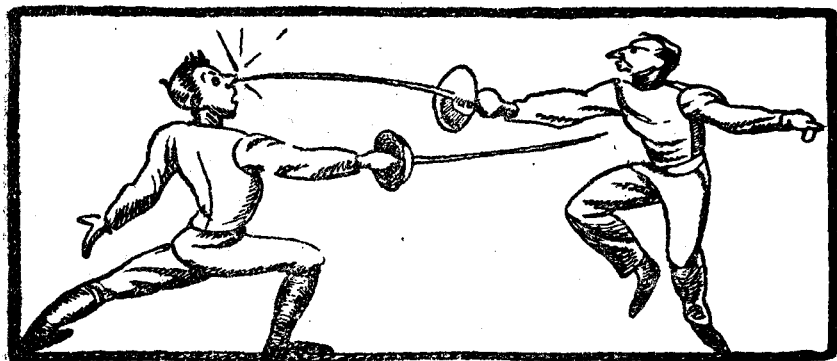
Tocmai această legislație privitoare la un domeniu, în care statul ezită de obicei să exercite o influență, va fi elaborată, în Italia, de acum înainte de consiliul cooperățiilor, pe când Camera deputaților își va continua activitatea în domeniul legislației generale.

Prima sesiune a consiliului a fost inaugurată, la Roma, cu mare solemnitate de însuși primul ministru. Mussolini a rostit cu această ocazie un lung discurs, din care reproducem următorul pasaj interesant:

— „Pe când sindicalismul socialist ajunge, prin *lupta de clasă*, pe teren politic, având drept program final *suprimarea proprietății particulare și inițiativei individuale*, sindicalismul fascist vrea să ajungă, prin *colaborarea claselor*, la cooperăție, *salvgardând proprietatea*, ridicând-o la o funcție socială și *respectând inițiativa individuală*, în limitele vieții economice ale națiunii“.

Primul ministru a arătat apoi progresele realizate de economia națională sub regimul fascist, terminându-și cuvântarea prin asigurarea că aceste progrese vor spori pe fiecare an.

V. P. R.

GAZETA RIMATĂ

Apărătorii hotarelor

„Apărarea graniței de vest lăsați-o pe seama mea!”
Sever Bocu

Primejdii grele tănuiesc
Adâncurile zării,
Priviri dușmane ne râvnesc
Pământul scump al țării.
La pândă stau, lângă hotar,
Grămadă, inamicii:
Aci-i semețul grof maghiar,
Iar colo-s bolșevicii...
Dar nici-o grijă să n'aveți,
Eroii stau de pază,
Și Bocu, după cum vedeți,
Asupra-ne veghiază!

El stă cu arma la picior
Și-o floare la ureche,
E cunoscut ca luptător,
Viteaz fără păreche.
El mânuiește, ca'n povești,
Și sabia și slova,

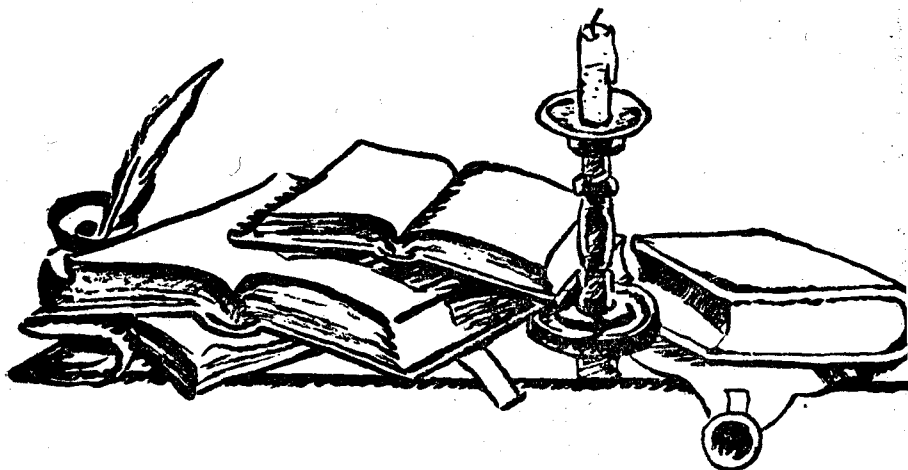
In lupta dela Mărășești
El a salvat Moldova.
E curajos și plin de duh,
Și are-acasă-o spadă,
Când o 'nvârtește prin văzduh,
Dușmanii cad grămadă!

Români, eu nu sunt îngrijat!
Pământul scump al țării mele
De-acum încolo-i apărat.
Sunt la hotare sentinele!
Ghiulucă cel nebiruit
(Fost voluntar) e prim-ministru,
Și ca o stâncă de granit
L'am pus pe Zipștein lângă Nistru.
Mai fioros ca un haiduc,
Dobrescu din Brașov păzește
Spre nord pădurile din Ciuc.
Fiți liniștiți, că le'ngrijește...

Să fie pace sau război
Noi nu ne-om teme niciodată!
(Având asemenea eroi
Nu ne mai trebuie armată.)
Nici Neamful n'ar fi fost învins
De-ar fi avut și el norocul
Pe țărmul Marnei să fi 'mpins
In foc, pe Zipștein și pe Bocu...
Ei sunt viteji, sunt patrioși,
Când de primejdii goarna sună
Dobrescu luptă pentru toți.
Să n'aveți grije... Noapte bună!

ION GRĂNICERU

— Rezervist în disponibilitate —

ÎNSEMNĂRI

Recunoștința desrobiteului. — Într'un cimitir dela marginea Capitalei a fost îngropat acum câteva zile, pe furiș, trupul neînsuflețit al lui Hristache Nicolae, sărmanul invalid, care a avut tristul noroc să supraviețuiască războiului pentru desrobirea Ardealului, dar pe care l'a dat gata, cu un pat de pușcă, recunoștința desrobiteului Iuliu Maniu.

O întâmplare, care spune multe . . . Hristache Nicolae se amestecase și el printre rândurile mutilaților de război, cari, acum câteva săptămâni, se adunaseră la București să ceară guvernului respectarea modestelor drepturi, câștigate cu propriul lor sânge. Ca răsplată pentru jertfa adusă pe câmpul de bătaie, actualii cârmuitori ai României-întregite, oameni, de ispravă și buni patrioți, l'au lovit pe Hristache Nicolae la moalele capului și l'au trimis, fără

prea multe formalități, pe lumea cealaltă. Acum, foștii lui tovarăși de arme, schilozi și ei în slujba țării, îl plâng creștinește, ca pe un camarad căzut pentru a doua oară cu fața la inamic. I-au descoperit cu mare greutate mormântul, i-au scris numele pe crucea săracă de lemn, și i-au făcut parastas pentru odihna necăjitului lui suflet.

Acesta a fost epilogul rușinoasei reprimări, pe care ardeleanul Iuliu Maniu, săltat de întâmplare până pe muchia puterii, a ordonat-o împotriva marilor mutilați ai războiului pentru desrobirea Ardealului. Răspunsul acestora n'a întârziat să sosească. Invalizii au refuzat să defileze, în ziua de 10 Mai, în fața actualului guvern. Căci eroii pot să fie striviți, dar ei nu se umilesc . . .

Guvernului d'elui Iuliu Maniu, desigur, nici că-i pasă. Foștii combatanți din tran-

șee nu sunt un factor constituțional și nici n'au destule voturi, ca să provoace o criză ministerială. Nu. Dar osânda lor cântărește, totuș, ca o sentință morală, pe care, într-o zi, țara va executa-o. Iar ziua aceea nu-i tocmai atât de departe.

Perpetuum mobile. — Nevoia protocolară a dlui Iuliu Maniu de a avea la îndemână un manual viu de conversație româno-franceză l'a supt pe banca ministerială pe d. Ion Lugojanu, un tânăr anonim foarte sânguitor desigur, dar care prin nicio activitate publică deosebită nu justificase brusca sa ascensiune în politica țării. Scos din dulcea umbră familiară și ridicat la rangul de subsecretar de stat cu dicționar, d. Ion Lugojanu s'a dovedit, într'adevăr, un tălmăci util pentru uzul rusticului șef de guvern dela Bădăcini, incapabil să articuleze două vorbe într'un idiom european, dar constrâns de necesitățile înaltei sale funcțiuni să se întrețină cu reprezentanții țărilor occidentale. Portarul dela „Athénée Palace”, emerit poliglot cu șapcă galonată, ar fi îndeplinit, desigur, cu aceeaș virtuozitate această însărcinare, dar, orice-ași spunc, nu oferea destule garanții de di creție. Personalul hotelurilor nu prea știe să păstreze secrete.

Pe când d. Ion Lugojanu, face cu un devotament și o stăruință, deopotrivă de prețioase. Nimeni nu l'a auzit până acum cuvântând dincolo de ușile bine capitonate ale încăpărilor unde au loc, de obicei, pertractările. Omul-dicționar s'a complectat prin omul-surdină. Și, fiindcă asemenea însușiri rare sunt prețioase pentru o cârmuire a demagogiei, — populată mai ales de analfabeți și de gălăgioși, — d. Ion Lugojanu a fost pus pe roate, prevăzut cu port-bagaje, atașat la o locomotivă și întrebuințat până la epuizare ca agent de legătură cu străinătatea. Omul-surdină a devenit omul-navetă.

E de necrezut cât călătorește prin Europa acest d. Ion Lugojanu! Un amator de statistică amuzantă ne-a încredințat, că dic-

ționarul cu două picioare al dlui Iuliu Maniu a executat, numai în cursul acestui an, până acum, optsprezece drumuri (dus și întors) la Paris. Ziarele guvernamentale, ale căror informații trebuiesc înregistrate totdeauna sub beneficiu de inventar, spun că d. Ion Lugojanu tratează pe malurile Senei, între Folies-Bergères și Voisin, înființarea Creditului agricol. O fi, dar până acum nu se vede nimic... Deci, suntem îndemnați să credem, mai de grabă, că d. Ion Lugojanu aduce din capitala Franței, în valiza sa diplomatică, sacră și inviolabilă, ciorapi de mătase pentru d. Ion Mihalache, parfum Coty pentru d. Voicu Nișescu și pyjamale pentru d. Csicsó Pop. Păcat, numai, că nota o plătește sărmanul contribuabil român!

Di Ion Lugojanu va rămâne în istoria noastră politică primul sftenic al Tronului care și-a transformat portofoliul ministerial într'un geamantan. În definitiv, ideia nu-i tocmai rea. Fiecare membru al guvernului actual ar face bine să stea totdeauna cu bagajele pregătite...

Comercializarea Teatrelor Naționale. — Înregistrăm, pe terenul accidentat al politicii culturale, încă o ciudată anomalie. Un partid, în care știutorii de carte formează o infimă minoritate, ajuns la cârma țării fiindcă a promis sătenilor iertarea dărilor și împărțirea pământului, se socotește îndreptățit să schimbe din temelii organizarea unor așezăminte, despre a căror utilitate corpul electoral, într'adevăr, poate să fie foarte pușin convins.

Așa se întâmplă astăzi cu Teatrele Naționale, pe care d. Virgil Madgearu, dictatorul economic predestinat al României-întregite, a hotărât să le comercializeze laolaltă cu drumurile de fier, sarea și chibritele. Străin cu desăvârșire de rosturile literaturii și ale artei, iacobinul materialist din fruntea ministerului de finanțe se preface a comite o greșală fundamentală. Teatrele Naționale, ca și Opera, ca și muzeele, ca și Univer-

sitățile, prin însăși destinația lor nu pot să fie întreprinderi productive, cărora să li se ceară, cu orice preț, o rentabilitate. Dinpovtrivă, ca în toate țările din lume, acestea sunt și rămân organisme costisitoare, pe care statul le întreține cu destulă cheltuială, având de urmărit desinteresate scopuri sufletești.

Mai mult decât atât: d. Virgil Madgearu știe foarte bine, că și de-acum înainte, va trebui ca Teatrele Naționale să fie sprijinite cu subvenții, dacă nu se decide desființarea totală a lor. (În definitiv, ar fi și aceasta o soluție a așa numitei democrații). Atunci? Ce țintă urmărește comercializarea? Numai căpătuirea câtorva favoriși ai regimului? Să mărturisescă oricine, dacă găsește argumentul acesta îndesul de convingător.

Teatrele Naționale, cu zecrea lor acumulată după ani de activitate susținută și îndrumată de stat, reprezintă o avere neprețuită, o reputație de seriozitate artistică și o tradiție de ordine și disciplină consimțită, care vor fi date plocon celui dintâi venit, amator de o repede chiverniseală personală cu deviza: ce-am avut și ce-am pierdut! Statul va da de toate, și clădiri monumentale, și magazine fixate cu decoruri și costume, și subvenții, și ceace s'ar numi, în cazul de față, un fond de comerț, ca să primească în schimb, — ce? Plăcerea de a căpăta, direct sau pe sub mână, câjiva partizani cu trecere ai guvernului actual?

Mersi!

Păreră noastră ne-am spus-o și cu alt prilej. Dacă-i vorba să se acorde Teatrelor Naționale un fel de autonomie (ca aceea a Universităților), să se revină mai bine la vechiul sistem al Societății dramatice, — ceace însemnează gospodăria instituției prin cei cari o compun, — dar nu să se instaleze, ca viermele în măr, la masa întinsă, oameni de pe stradă, cari nici câștig în visteria țării nu vor aduce, nici la propășirea artei dramatice nu se vor prea gândi. Ni se pare că-i desul de limpede!

O coincidență semnificativă. — Numărul din urmă al revistei *Cele trei Crișuri* publică mai multe caricaturi izbutite. Intre ele și pe a d-lui Iuliu Maniu, șeful voinicilor. Pe contrapagină, în dreptul jobenului sunt tipărite cunoscutele versuri ale lui Radu D. Rosetti:

Capetele multor oameni

Au produs ceva în viață,

Numai capul dumitale

N'a produs decât mătreață.

Voinicii alarmați de această coincidență, supărătoare mai mult pentru capul decât pentru jobenul supremului lor șef, au decis să ceară intervenția celor 45 inspectori culturali pe lângă guvern pentru a tăia obicinuitele subvenții anuale, cu ajutorul cărora tipărește cononelul Bacaloglu revista dela Oradea Mare.

Scoala „Richard de Șoepkez”. — N'a fost de ajuns, că actualul guvern a impus județului Târnava-Mare ca senator pe d. Șoepkez, unul dintre directorii Băncii Marmorosch Blank, jignind astfel întregă populația acestui județ, în deosebi pe românii, cari candidaseră la acel loc de senator pe părintele Emilian Stoica, distinsul proptop al Sighișoarei. Acum, prin același d. Șoepkez, guvernul expune la umilire populația din județul Vlașca, comuna Păslari, unde directorul dela Marmorosch Blank a construit un edificiu pentru școala primară mixtă și l-a predat destinației cu condiția însă ca să poarte numele: Școala Richard de Șoepkez.

Ministerul instrucțiunii a primit această donațiune și s'a grăbit a exprima mulțumiri publice, fără a respinge condițiunea umilitoare și primejdieoasă atât pentru prestigiul statului, cât și pentru educația viitoarelor ordrasle țărănești din Păslari. Datoria unui stat nu este numai să incaseze impozite, ci și să asigure tuturor cetățenilor săi putința de a se instrui în condiții mulțumitoare. Dar dacă guvernul lasă în grija Șoepkeșilor sarcina de a construi edificiile școlare, înseamnă că consimte a înfățișa statul român

în ochii cetățenilor, ca fiind *incapabil* de a îngriji însuș de propriile sale așezăminte. În locul sentimentului de mândrie națională și de încredere în puterea de ocrotire a statului român, în sufletul cetățenilor din Păslari se va furișa convingerea, că patriotul român Șoepkez a fost pentru dânșii mai bun părinte ocrotitor decât guvernul părjorului dela Moreni și al lăcustelor dela Dunăre... Oare d. N. Costăchescu și cu toți sfetnicii săi adunați dela Blaj nu și dau seama că în felul acesta împing politica școlară a statului român pe povârnișul unui faliment inevitabil? Sau urmăresc tendința de a complecta programul de înstrăinare, preconizat prin reforma administrativă? Dacă a reușit d. Al. Vaida să dea orașele provinciilor desrobite pe mâna minoritarilor, de ce n'ar încerca d. Costăchescu să lase școalele dela sate în grija Șoepkezielor îmbuibafi cu diurnele luate dela Senatul României?

Cântecul lebedei. — Memoriile d-lui C. Stere, lansate cu ceremonialul necesar prin coloanele *Adevărului*, sunt o crudă decepție pentru toți amatorii de documente senzaționale. În locul spovedaniei așteptate, care trebuia să impresioneze cu accentele profunde ale sincerității ei, fostul director al *Luminei* își compune o apărare din mărunțișuri, coborând de pe culmile marilor destăinuirii în apa stătătoare a meschinilor incidente cotidiene. Procesul său, destinat judecării istoriei, a fost adus la bara unei judecării de ocol...

Pentru a justifica existența sa politică dincolo de Prut, d. C. Stere povestește, de pildă, cum a plătit 10 lei un măr la un restaurant din Chișineu, în vreme ce curșile gospodarilor din Tighina erau pline cu grămezi de mere, putrezite fără întrebuințare. Această întâmplare, povestită pe larg, ar trebui să constituie un argument serios împotriva stăpânirii românești în Basarabia, care nu s'a priceput să organizeze viața economică a nouilor provincii. E pur și simplu ridicol!

La alte lămuriri se aștepta opinia publică din partea omului, care ă aruncat în tranșeele Moldovei îndemnuri la dezertare, s'a improvisat după război tribun al separatismului basarabean, și-a dat mâna cu regionalismul dlui Iuliu Maniu pentru ă guvernarea țara împreună sub semnul demagogiei. De cincisprezece ani, la toate răspântiile hotărâtoare ale evenimentelor, el s'a așezat de-a curmezișul simțământului obștesc și al marilor interese naționale. ă agitat, a blestemat și-a complotat, cu o pasiune înrădăcinată de distrugător. Din fericire pentru țară, d. C. Stere a rămas tot timpul mai mult un doctrinar înăcrit decât un luptător pe baricadă. De aceea, astăzi când se vede izolat, părăsit de foștii săi prieteni din zile grele, în loc să umple văzduhul cu răcnetul său de leu bătrân, amarnic izbit de copita măgarului, publică la gazetă cițăleli de babă nemulțumită, socotind că cititorii vor urmări cu pasiune reproducerea banalelor conversații din tren, cu privire la cultura tutunului în Basarabia.

Nu, nu, altminteri ne închipuim noi cântecul de lebadă al dlui C. Stere. Așa cum gângăvește în coloanele *Adevărului*, cântecul nici nu emoționează, nici nu convinge, ci — plictisește!

Programul agrar al guvernului german. — Printre statele a căror agricultură este în suferință se numără și Germania. Într'un articol în care vorbeam despre criza agrară mondială, am arătat că guvernul Brüning a anunțat, în declarația sa de program, măsuri speciale și rapide pentru atenuarea crizei.

După știri ulterioare, consiliul de miniștri a și examinat proiectul de lege pentru protecțiunea agriculturii, prezentat de ministrul Schieb.

Dispozițiunea principală a legii constă în depline puteri acordate ministrului de agricultură, putând să urce sau să scadă cum va crede de cuviință, și după cum vor scădea sau se vor urca prețurile mondiale, drepturile de vamă asupra grâului, secarci,

orzului, ovăzului și mazărei. Aceste taxe se vor calcula în așa fel, ca prețul grâului să se menție la 26 mărci (aprox. 1040 lei) sută de kilograme și la 23 mărci (920 lei) secară.

În afară de această măsură, proiectul prevede reintroducerea permiselor de import pentru cartofi și carne; contingentul de carne congelată importată cu libertate de taxe va fi suprimat, sporindu-se în același timp taxele vamale asupra laptelui, ouălor, slăninei, grăsimii de porc, etc. În sfârșit, pentru a favoriza vânzarea searei, brutarii vor fi obligați, în tocmăi ca pe timpul războiului, să amestece făina de grâu cu un procent oarecare de făină de secară.

Pentru a pricepe dispoziția din urmă, trebuie să adăogăm că Germania, pe teriturile ei aride din Pomerania și Meklenburg, nu produce decât secară, în supraproducție mare față de nevoile interne, și în imposibilitate de a fi exportată, ne-existând cereri pe piețele mondiale. De aci, de pildă, urcarea taxelor vamale pe orz intervenită acum câte luni, măsură care a avut respuscusiuni asupra exportului nostru de orz, în scopul de a sili pe crescătorii de animale să-și hrănească vitele cu secară.

Proiectul de lege a fost primit de agricultori cu satisfacție, de restul populației însă, mai ales de populația muncitoare, prevăzând o scumpire a traiului, cu neîncredere.

În ce privește România, se poate afirma că adoptarea unui asemenea proiect de lege de către Germania, va face foarte anevoioasă încheierea convențiunei comerciale între cele două țări, în vederea căreia se discută și se tratează de atâtea luni.

“ **Cruce și spadă.** — Este titlul unui volum de 160 pagini, publicat de părintele protopop militar, lt-colonel Ioan Dăncilă din Sibiu. Găsim aci un mănunchiu de îndrumări religioase morale și naționale-politice, pe care bunul părinte sufletesc a înțeles să le adreseze ostașilor încredințați îngrijirii sale duhovnicești, precum și viitorilor ofițeri dela

școala militară din Sibiu. În fiecare din aceste exhortațiuni se îmbină în mod fericit sentimentul evlaviei creștine cu acela al demnității naționale, conștiința datoriei ostășești cu spiritul de sacrificiu neprecupețit pentru patrie și tron. Părintele Dăncilă scrie și vorbește cu multă căldură împărtășind, cum spune Scriptura „din prisosința inimii sale“ hrană întăritoare și făuritoare de caractere tuturor celor cari îi ascultă și urmează sfaturile. Iar aceștia nu se pierd în abstracțiuni ci rămân totdeauna în strânsă legătură cu viața reală, răsărind în mod firesc din ea și întorcându-se din nou spre ea, ca picăturile de ploaie înviorătoare care se înalță din roua câmpului spre a reveni din nou să-i aducă reveneală. Autorul, ca unul care a luat parte activă în războiul mondial, înțelege să valorifice în scopuri educative — militare și creștine, atât experiențele sale personale, cât și alte întâmplări din cursul războiului. Dar nu se mulțumește cu atât. Din lecturile sale variate știe culege de asemenea prețioase contribuții în versuri și în proză pentru a spori mijloacele de argumentare și convingere ale creștineștilor sale îndemnuri spre sacrificiul eroic. Citând poezia eroului Vulovici, îngropat în cimitierul militar din Mercurea-Ciucului sau mișcătoarea povestire despre „Iconița furată“, a reușit să impresioneze, fără îndoială, sufletul ostășesc al auditorilor săi. Îndemnându-i să citească istoria neamului și ajutându-i să înțeleagă oamenii și faptele marilor sacrificii din trecut, le-a dat cele mai bune călăuze pentru viața întregă. E laudabilă și tendința lui de a înfrăți pe viitorii ofițeri cu soldații de rând în cuvinte categorice ca acestea: „Elevii mei, ne-au sosit recruții și acești recruți sunt frați ai voștri, pentru soarta și educația cărora trebuie să răspundem înaintea țării și înaintea lui Dumnezeu“...

Salutăm cu bucurie astfel de dovezi ale împlinirii nobilei misiuni duhovnicești în sânul armatei și felicităm pe elevii și ostașii, cari au norocul de a se împărtăși de îndemnurile unui părinte sufletesc devotat și conștiincios ca părintele Ioan Dăncilă.